

GEDRAGSPROTOCOL VONDELSCHOOL

Plagen is niet hetzelfde als grensoverschrijdend gedrag. De verschillen zou je zo kunnen aangeven:

Plagen	Grensoverschrijdend gedrag
gelijkwaardigheid	machtsverschil
wisselend “slachtofferschap”	hetzelfde slachtoffer
humoristisch	kwetsend
af en toe	vaak/voortdurend

Algemene stelregel: Behandel de ander zoals jezelf behandeld wilt worden.

1. Plagen of grensoverschrijdend gedrag?

Een definitie van grensoverschrijdend gedrag op school luidt als volgt: “grensoverschrijdend gedrag is het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling door een leerling of een groep leerlingen van één of meer kinderen, die niet (meer) in staat zijn zichzelf te verdedigen.” Met deze definitie is het verschil tussen grensoverschrijdend gedrag en plagen duidelijk aangegeven. Bij plagen is sprake van incidenten. Grensoverschrijdend gedrag gebeurt echter systematisch: een aantal keren per week, een keer per week of regelmatig.

Grensoverschrijdend gedrag komt helaas ook bij ons op school voor. Het is een probleem dat wij onder ogen willen zien en op onze school dan ook serieus willen aanpakken.

Daar zijn wel enkele voorwaarden aan verbonden:

- grensoverschrijdend gedrag moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen:
leerlingen (slachtoffer, het kind dat grensoverschrijdend gedrag vertoont, de zwijgende groep leerlingen die niets doet), leerkrachten, overblijfskrachten en de ouders/verzorgers.
- De school moet proberen problemen van grensoverschrijdend gedrag te voorkomen. Los van het feit of grensoverschrijdend gedrag wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.
- Als grensoverschrijdend gedrag optreedt, moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen.

- Wanneer grensoverschrijdend gedrag ondanks alle inspanning toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak. Zie hiervoor punt 6: stappenplan
- Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert dan zal er overlegd worden over een andere aanpak, met IB-ers en gedragsdeskundigen. Ook kan er hulp worden ingezet van externe instanties.

2. Doel gedragsprotocol van De Vondelschool

Het doel van dit gedragsprotocol is dat alle kinderen zich bij ons op school veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Door elkaar te steunen, te vertrouwen en wederzijds respect te tonen, stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan. We doen dat door regels en afspraken zichtbaar te maken voor kinderen en volwassenen. Mocht er zich een ongewenste situatie voordoen, dan spreken zij elkaar aan op deze regels en afspraken.

Leerkrachten, MR en bestuur onderschrijven gezamenlijk dit gedragsprotocol.

3. Preventief sociaal veiligheidsbeleid

Het klimaat van de school

De Vondelschool vindt een goed pedagogisch klimaat zeer belangrijk. Dat uit zich in aandacht voor normen en waarden. Wij vinden de sfeer waarin een kind moet opgroeien van groot belang om zo een volwaardig mens te worden. Wij stellen daarom een vriendelijk en veilig klimaat, met orde en regelmaat, op prijs. Pas als het kind zich veilig voelt, kan het zich ontwikkelen.

Daarom hanteren we binnen onze school de regels van de basisafspraken van de Kanjertraining:

- We vertrouwen elkaar
- We helpen elkaar
- Niemand speelt de baas
- Niemand lacht uit
- Niemand blijft zielig

In iedere groep wordt begin van het schooljaar een groepsmissie opgesteld (Wat voor groep willen we met elkaar zijn? Wat vinden wij belangrijk?). Vanuit de missie maakt de leerkracht met de kinderen afspraken. Ook worden er taken/ rollen verdeeld om samen verantwoordelijk te zijn voor de klas. Daarnaast hanteren we de stappenposter 'omgaan met pesten' van de Kanjertraining. Deze stappen zorgen ervoor dat het kind zelf verantwoordelijk is voor zijn/haar gedrag. Mocht dit onvoldoende effect hebben, dan wordt de leerkracht ingeschakeld.

Methode

Wij werken in groep 1 t/m 8 met de sociaal emotionele methode Kanjertraining. Het doel van deze training is om de sfeer in de klas goed te houden (preventief) of te verbeteren (curatief).

De subdoelen zijn;

- Bevordering van vertrouwen en veiligheid in de klas
- Versterking van sociale vaardigheden bij leerlingen
- Beheersing door leerlingen van verschillende oplossingsstrategieën in conflicten
- Bewustwording van eigenheid bij de leerlingen
- Verantwoordelijkheid nemen
- Bevordering van actief burgerschap en sociale integratie.

Bij de Kanjertraining gebruiken we het KANVAS leerlingvolgsysteem. Dit bestaat uit docentvragenlijsten, leerlingvragenlijsten en de Vragenlijst Sociale Veiligheid. Ook wordt in de groepen 3 t/m 8, 2 maal per jaar het sociogram afgenomen. Al deze gegevens gebruiken wij in onze cyclus van Handelingsgericht werken.

4. Indien er toch sprake is van grensoverschrijdend gedrag?

Indien er toch sprake is van grensoverschrijdend gedrag, dan gaan we daar actief mee om: We volgen het stappenplan. Daarnaast gaan we uit van de aanbevelingen uit de hieronder beschreven vijfsporen aanpak. Deze is ontwikkeld door de landelijke organisaties voor ouders in het onderwijs. In de brochure 'Pesten op school, hoe ga je ermee om?' staat deze vijfsporen aanpak beschreven. Deze aanpak richt zich op alle betrokkenen: de leerkracht, het gepeste kind, het kind dat grensoverschrijdend gedrag vertoont, de zwijgende middengroep en de ouders. Wil je grensoverschrijdend gedrag effectief bestrijden dan zal je deze vijf groepen moeten meenemen. De zoekterm 'vijfsporen aanpak' op Google levert veel resultaat op, omdat deze aanpak als basis voor veel gedragsprotocollen dient.

5. Vijf sporen aanpak:

Spoor 1> De leerkracht (signaleren en aanpakken)

Groepsniveau

Leerkrachten hebben een sleutelrol in de aanpak van het grensoverschrijdende gedrag. Zij zijn de eerstverantwoordelijken voor de aanpak hiervan. Het is belangrijk dat zij grensoverschrijdend gedrag vroegtijdig signaleren en effectief bestrijden. De leerkrachten worden ondersteund door de Intern Begeleider en/of gedragsdeskundig. Als het nodig is, zullen zij ook buiten de klas met individuele kinderen of met groepjes kinderen aan de slag gaan.

De ouders

Wanneer de leerkracht grensoverschrijdend gedrag signaleert, zal deze de ouders op de hoogte stellen. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing. De leerkracht biedt altijd hulp en begeleiding aan zowel het slachtoffer als aan het kind dat grensoverschrijdend gedrag vertoont. Indien nodig in overleg met de ouders en/of externe deskundigen.

Spoor 2> Hulp het kind wat grensoverschrijdend gedrag vertoont

Algemeen:

Er wordt uiteraard met het kind gesproken. Dit kan een probleemoplossend gesprek zijn (op zoek naar de oorzaak en oplossingen) om vervolgens de gevoeligheid voor wat hij/zij met het slachtoffer uithaalt te vergroten, gekoppeld aan afspraken met evaluatiemomenten.

Het advies is om het kind even de gelegenheid te bieden om zijn leven te beteren alvorens zijn ouders bij zijn wangedrag te betrekken. Natuurlijk is dit wel afhankelijk van de ernst van het grensoverschrijdende gedrag.

Tips voor begeleiding:

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/grensoverschrijdend gedrag (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen).
- Laten zien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de ander.
- Excuses aan laten bieden.
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten het kind zelf en de ander heeft
- grensoverschrijdend gedrag is verboden in en om de school.
- Wij houden ons aan de Kanjerregels en onze groepsmissie/ afspraken.
- Straffen als het kind grensoverschrijdend gedrag vertoont, belonen als kind zich aan de regels houdt.
- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop-eerst-nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren.
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen.
- Zoeken van een sport of club; waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn.
- Ouders adviseren om externe hulp in te schakelen; sociale vaardigheidstrainingen; Jeugdgezondheidszorg; huisarts; GGD
- Inleven in het kind; wat is de evt. achterliggende oorzaak van de pestproblematiek.

Oorzaken van grensoverschrijdend gedrag kunnen zijn:

- Een problematische thuissituatie
- Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
- Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt
- Voortdurend met elkaar de competitie aangaan
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas of in de buurt

Spoor 3> Hulp aan het slachtoffer

Daar waar er sprake is van grensoverschrijdend gedrag, is er ook vaak sprake van iemand die hier het slachtoffer van is. Uiteraard moet ook hulp aan dit kind worden geboden.

Kinderen die voortdurend worden gepest, kunnen op verschillende manieren reageren. De meeste kinderen worden passief en zitten er duidelijk mee. Soms gaat een kind ook zelf uitdagen. Beide vormen van gedrag zijn 'aangeleerd', in de zin van 'reacties op uitstoting'. Dit gedrag kan ook weer afgeleerd worden. In dit geval zijn bijvoorbeeld sociale vaardigheidstraining, op zelfverdediging, extra kanjertraining goede interventies.

Tips voor het begeleiding:

- Medeleven tonen en luisteren en vragen: wei grensoverschrijdend gedrag vertoont en hoe dit gebeurt.
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het grensoverschrijdend gedrag. Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die de ander wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie bijvoorbeeld je niet afzonderen.
- Het kind in laten zien waarom een kind grensoverschrijdend gedrag kan vertonen.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken.
- Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt.
- Praten met de ouders van het slachtoffer en de ouders van het kind dat grensoverschrijdend gedrag vertoont.
- Het slachtoffer niet overbeschermen. Hiermee kan je het kind in een uitzonderingspositie plaatsen, waardoor het grensoverschrijdend gedrag zelfs toe kan nemen.

Spoor 4> Hulp aan de zwijgende middengroep

Om de zwijgende middengroep tot bondgenoot in de strijd tegen het grensoverschrijdend gedrag te maken zijn de volgende acties mogelijk:

- grensoverschrijdend gedrag aan de orde stellen in de klas, bijvoorbeeld door aandacht voor dit gedragsprotocol en het onderwerp regelmatig terug te laten komen. Telkens in andere bewoordingen en ook gebruikmakend van verschillende werkvormen. De Kanjertraining, de groepsmissie en de gemaakte afspraken met de klas, zijn hier het uitgangspunt.
- Als een leerkracht met de klas spreekt over grensoverschrijdend gedrag, is het soms raadzaam geen concrete situaties uit de klas als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp daar bovenuit te tillen. Gebeurt dit niet, dan kan de klas het probleem ontkennen, bagatelliseren, het slachtoffer de schuld geven of zeggen dat het maar een grapje is. Of wordt het slachtoffer voor zijn klikken bestraft. Afhankelijk van de situatie en de veiligheid van de groep, kan de leerkracht, in overleg met de betrokken leerlingen, besluiten de desbetreffende problematiek open met de groep te bespreken.
- Via rollenspel het buitengesloten zijn aan den lijve ondervinden.

Spoor 5> Hulp aan de ouders

In de brochure "Pesten op school, hoe ga je er mee om?" staan de volgende adviezen:

Ouders van het slachtoffer:

- Indien u problematiek wilt melden of bespreken. Doe dit persoonlijk met de desbetreffende leerkracht door een afspraak te maken en naar school te gaan.
- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als grensoverschrijdend gedrag niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van dit kind om het probleem bespreekbaar te maken. Breng ook school hiervan op de hoogte.
- Grensoverschrijdend gedrag op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het grensoverschrijdend gedrag komt.

Ouders van het kind dat grensoverschrijdend gedrag vertoont:

- Neem het probleem van uw kind serieus. Durf echter ook te relativiseren. Af en toe een ruzie hoort er ook bij.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Alle andere ouders:

- Neem de ouders van de betrokken partijen serieus.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen.

6. Stappenplan gedragsprotocol

Vooraf: Iedere melding van grensoverschrijdend gedrag dient serieus genomen te worden en te worden geverifieerd.

Op het moment dat een leerling, een ouder of een collega melding maakt van grensoverschrijdend gedrag, worden de volgende stappen ondernomen. Deze stappen zijn erop gericht om het gedrag zo snel mogelijk te stoppen.

Stap 1

De leerkracht heeft een afzonderlijk gesprek met de leerling die grensoverschrijdend gedrag vertoont en de leerling die hier slachtoffer van is. Aan de hand van zo concreet mogelijke voorvallen (benoem feiten) uit het recente verleden wordt een analyse gemaakt en de ernst van de situatie ingeschat. Indien wenselijk kan de leerkracht de ib-er en/of gedragsdeskundige op de hoogte stellen.

Stap 2

De leerkracht heeft een gezamenlijk gesprek met beide kinderen. Het probleem wordt duidelijk en helder geformuleerd. In overleg met beide partijen worden concrete afspraken gemaakt om het grensoverschrijdende gedrag tegen te gaan/ te stoppen. Deze afspraken worden opgenomen in het digitale leerling dossier (Parnassys) van de desbetreffende leerlingen.

Als er meerdere kinderen uit de groep betrokken zijn bij het grensoverschrijdende gedrag, zal de leerkracht, afhankelijk van de problematiek en de situatie, klassikaal aandacht schenken aan het probleem. Beschikbare methoden kunnen hierbij gebruikt worden. Er zal benadrukt worden dat alle kinderen zich veilig moeten voelen op school. Het melden van grensoverschrijdend gedrag is geen klikken. Angst om zaken te melden zal moeten worden weggenomen.

Stap 3

In geval dat ouders melding hebben gemaakt van grensoverschrijdend gedrag wordt teruggekoppeld naar de ouders. Er worden mededelingen gedaan m.b.t. de afspraken. Met de ouders wordt afgesproken dat er na de eerste evaluatie weer contact opgenomen zal worden.

Deze stap zal ook worden genomen als de leerkracht de situatie als 'ernstig' inschat, zonder dat ouders melding hebben gemaakt.

Stap 4

Gesprek met betrokken partijen. Is het gelukt om afspraken na te komen?

Zo ja: op deze manier doorgaan en als leerkracht vinger aan de pols blijven houden.

Zo nee: concreet handelingsplan opstellen. Ouders worden hiervan op de hoogte gebracht.

Stap 5

Na twee weken is er opnieuw een gesprek tussen leerkracht en leerlingen. Wanneer er onvoldoende verbetering is, wordt er verslag uitgebracht aan ib-er/ gedragsdeskundige. Zijn de effecten positief: dan langzamerhand afbouwen. Zo niet: nieuw handelingsplan opstellen, waarbij eventueel ook externe deskundigheid ingeschakeld kan worden.

Opmerkingen:

- Alle concrete acties en afspraken worden door de leerkracht vastgelegd in het digitale leerlingendossier (Parnassys).
- Acties en afspraken dienen erop gericht te zijn het grensoverschrijdend gedrag onmiddellijk te stoppen en het gedrag te veranderen.
- Bij onvoldoende resultaat wordt de leerling naar de directie gestuurd.
- Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld, bijvoorbeeld via een MDO, de schoolarts van de GGD of schoolmaatschappelijk werk.

Eventueel kan er besloten worden om een stap 6 te ondernemen:

Stap 6

Gesprek met de desbetreffende ouders op school. Als er sprake is van een grote zwijgende groep onder klasgenoten die niet op het grensoverschrijdend gedrag reageert of durft te reageren worden alle ouders op school uitgenodigd. Dit gesprek wordt geleid door een directielid, intern begeleider of gedragsdeskundige. De leerkracht(en) van de groep zijn op deze avond aanwezig.

Doel: informatieverstrekking en wat kunnen ouders doen om het gedrag te beïnvloeden? Er zal ook gestimuleerd worden dat ouders onderling contact zoeken.

In het uiterste geval kunnen in goed overleg met alle partijen (leerkracht, team, ouders, ib-er en directie) nog twee stappen gezet worden:

Stap 7

De directie heeft een waarschuwingsgesprek met de leerling die grensoverschrijdend gedrag vertoont. Tijdens dit gesprek wordt duidelijk aangegeven wat de eventuele vervolgstappen zijn wanneer zijn/ haar gedrag niet verbetert.

Stap 8

Een leerling (slachtoffer of het kind dat grensoverschrijdend gedrag vertoont) wordt tijdelijk in een andere groep geplaatst. Ook het (tijdelijk) plaatsen op een andere school behoort tot de mogelijkheden.

Stap 9

Het kind dat grensoverschrijdend gedrag vertoont, wordt geschorst voor maximaal vijf dagen.

Mocht dit meerdere keren noodzakelijk zijn dan zal er met het Bevoegd Gezag worden overlegd of er een verwijderingsprocedure voor dit kind in gang kan worden gezet.

7. Evaluatie

Dit gedragsprotocol is door team, directie en MR vastgesteld en wordt om de vier jaar geëvalueerd.

8. Websites/ boeken

Meer informatie over het tegengaan van grensoverschrijdend gedrag is te vinden op:

www.pestweb.nl

www.primamethode.nl

grensoverschrijdend gedrag op school, D. & G. Krowatschek

Van pesten naar samenwerken, Sue Young

Pestkop apenkop, Patrick van Veen & Sarah Mutsaers